

habet. Unde per hoc non derogatur juri communi, sed propter mutationem quæ fit veluti ex parte materiæ ipsamet commune jus applicatur diversis Prælati, juxta varia instituta religionum; nam in dicto c. *Licet*, non dicitur satis esse petere licentiam a Prælato conventuali, sed simpliciter a Prælato, quod est, juxta materiam subjectam, intelligendum de Prælato ad quem licentia illa pertinuerit; et confirmatur ex ratione ejusdem textus, ne obedientia contemni videatur. Nam ad hoc necessarium est ut unicuique Prælato religionis servetur obedientia, in his quæ ad illum pertinent, juxta institutum religionis. Denique licentia hæc non præcipitur postulari propter solam exteriorem cæremoniam, sed etiam ut intentio et zelus religiosi, qui mutationem appetit, possit prudenter examinari, et per judicium Superioris dirigi, quoad fieri possit. Et ideo monet Sylvester supra, et recte, mea sententia, si post petitam licentiam Prælati differat responsum, donec de re cogitet et consulat, et a Deo etiam lumen petat, subditum teneri ad expectandum convenienti tempore; ergo quamvis consensus Prælati necessarius non sit, nihilominus merito potest reservari hæc licentia superiori Prælati, cujus judicium et consilium pluris æstimari solet; neque illa mora debet subdito injuriosa vel onerosa videri, quia pro tam gravi negotio non potest esse nimia, et ipse tenetur, ut dixi, tempus sufficiens ad prudentem consultationem concedere, et in tali religione saltem per modum consultationis ille recursus judicatur moraliter necessarius.

31. *Resolutio posterioris partis hujus quinti dubii de servandis duobus modis in petenda licentia ad transitum.* — Quomodo violetur prior modus, non petendo coram. — Atque ex his constat, quis modus servandus sit in hac facultate petenda, qui per hæc verba explicatur in dicto c. *Licet*: *Debet cum humilitate et puritate licentiam postulare*, id est, cum reverentia Superiori debita, et veram causam ac motivum suæ deliberationis Prælati proponendo; nam primum pertinet ad humilitatem, secundum ad puritatem. Unde contra priorem conditionem raro peccabitur graviter, si duæ conditiones serventur: una, ut licentia petatur ante omnem mutationem, seu egressum e monasterio; alia, ut ab eo Prælato, et modo quo juxta institutum et morem religionis peti debet, postuletur. Solum in hoc dubitari potest, an sit necessarium semper licentiam

postulare intra monasterium ad excusandam culpam gravem; ut, verbi gratia, si religiosus esset absens a monasterio cum legitima facultate, et inde petat facultatem per scriptum, an satisfaciat suæ obligationi, ita ut si denegetur, possit tuta conscientia propositum suum exequi; videtur enim satisfacisse, quia etiam per litteras potest humiliter et cum puritate postulare, et jus non postulat ut licentia petatur coram, seu in præsentia Prælati. Item quia si petenda sit a Provinciali, sufficit per litteras postulare, et si neget, vel etiamsi non respondeat (sentit Sylvester supra), non tenetur subditus amplius expectare. Item, quia supra, n. 26, dicebamus, qui jam receptus est in alio monasterio, licet non servato debito ordine, satisfacere petendo licentiam per nuntium, vel per litteras ad profitendum; ergo quod illi licet præcedente culpa, licebit alteri per aliam occasionem, in qua culpa non præcessit. Nihilominus existimo, si Prælati nolit esse contentus tali petitione licentiæ, de se non sufficere, nec posse subditum sine culpa statim transire invito Prælato, sed teneri redire ad proprium monasterium, et inde debito modo ac ordine egredi, vel negotium tractare. Ratio est, quia ille modus petendi facultatem est contra jus quod Prælati habet, ut subditus ad suam obedientiam, seu potestatem redeat. Item quia petendo illo modo facultatem videtur decipi et contemni Prælati, et ita non satisfieri illi præcepto. Hæc autem obligatio intelligitur per se loquendo, nam si grave aliquod periculum vel impedimentum timeretur, posset inde honestari, et sufficiens reputari petitio talis facultatis; et hæc ratio locum habet quotiescumque res non est integra, sed status mutatio inchoata est, per receptionem alterius habitus; tunc enim non potest reditus fieri sine magno incommodo, et ideo existimo tunc in conscientia excusari, etiamsi culpa sua in eo statu se constituerit: sic ergo servanda est illa conditio, quoad fieri possit juxta occurrentes circumstantias.

32. *Quomodo violetur posterior non petendo ex sana intentione.* — Altera vero conditio, quæ puritatem requirit in postulanda licentia, maxime violabitur, si quis fingat se procurare transitum ex affectu majoris perfectionis, cum revera ex alia humana causa moveatur, in qua deceptione non credo excusari culpam gravem; quia si Prælati totius causæ veram notitiam haberet, non teneretur petitam facultatem concedere; et ipso dene-

gante juste, non posset subditus licite transire, quia tunc solum hoc licet, quando Prælati injuste negat, ut diximus. Sicut ergo in petitione cujuscumque gratiæ vel dispensationis necessaria est vera narratio, ne gratia fiat surreptitia, et nulla, ita in presenti necesse est ut hæc licentia cum puritate, id est, pura veritate petatur; alioquin talis licentia, etiam ut petita, erit surreptitia, et ideo non sufficit ad excusandam culpam, quamvis non irretet actum postea subsecutum, quia talis licentia non est de substantia ejus, ut diximus numero vigesimo secundo.

CAPUT XI.

AN EX VI PRÆDICTI JURIS COMMUNIS LICEAT TRANSITUS AD RELIGIONEM ÆQUE VEL MINUS STRICTAM.

1. *Responso ad primam partem tituli, requiri licentiam obtentam.* — Ulterius vero inquirendum superest, de hoc transitu ex vi juris communis, ut loquimur, an possit Prælati religionis, ex jure communi, dare facultatem transeundi ad religionem æqualem vel laxiorem. Quod ad primam partem attinet, certum est non posse transitum ad religionem æqualem fieri a religioso sine facultate non solum petita, sed etiam obtenta, quia ex natura rei hoc necessarium est, ut supra, c. 9, ostendi, et jus canonicum non id concedit, quia solum de arctiore religione loquitur, quando vult licentiam petitam sufficere. Ex quo sequitur, necessarium esse hanc licentiam postulare ab illo Prælato, qui possit illam concedere, quia alias nihil operaretur licentia ab alio obtenta. Præterea, indubitatum est posse Pontificem hanc licentiam dare, ut a fortiore constabit ex dicendis in sequenti dubio.

2. *An possint illam dare Prælati infra Papam.* — *Resolutio affirmativa de Prælati supra locales.* — Solum ergo superest difficultas de Prælati inferioribus, circa quod multi sentiunt posse Abbatem seu Prælatum religionis hanc licentiam dare. Ita sentit Glossa, in c. *Non est*, de Regular., et in c. *Cum singula*, de Præbend., in 6. Sequitur Panormitanus, dict. c. *Non est*, n. 6. Addit vero cautius esse habere dispensationem Episcopi, cum Innocent., in cap. finali, de Renuntiatione. Sed videtur nihil referre, considerato præsentis usu Ecclesiæ, quod de Episcopo, vel de Prælato religionis habente jurisdictionem

quasi Episcopalem loquamur. Nam si religiosi sunt exempti, Episcopus non potest talem licentiam dare, cum nullam in eos potestatem habeat, in his quæ spectant ad ordinarium regimen eorum; si vero loquamur de monasteriis subjectis Episcopo, ipse ibi est quasi proprius Prælati, et ideo eadem erit de illo ratio. Oportet tamen advertere in monasteriis virorum subditis Episcopis, dari proprium Prælatum regularem, scilicet Abbatem vel Priorem, ad quem comparatur Episcopus, sicut in religionibus exemptis comparatur Provincialis ad conventuales Prælatos. Omnes ergo tanquam manifestum supponunt Prælatum superiorem, id est, Episcopum, vel Provinciale, posse hanc licentiam dare respective. Ratio autem est, quia in hoc transitu duo sunt: unum est commutatio votorum, quatenus ad Deum obligant, et hæc ordinaria potestate potest a quolibet fieri, ut tunc supponimus; aliud est alienatio et quasi abscissio ejusdem membri ab hoc corpore religioso; ergo quoad hoc habent etiam potestatem hujusmodi Prælati, quia hoc pertinet ad ordinarium regimen religionis, et nullibi invenitur Papæ reservatum.

3. *Discutitur an Prælati locales possint dicere licentiam dare.* — Difficultas vero est, an solus Abbas sine Episcopo, etiam si supponatur illi subjectus, vel nunc sine Generali aut Provinciali cui est subjectus, possit talem licentiam dare, et in hoc sensu videtur id negare Innocentius, dicto c. ultimo, de Renuntiatione, n. 2, citans cap. *Qui vere*, 16, q. 4, ubi dicitur monachos debere esse subjectos Episcopo, permanentes in locis in quibus semel se Deo devoverunt. Panormitanus ergo non putat esse licentiam Episcopi necessariam, licet securius judicet illam postulare. Navarrus autem, comment. 4, de Regular., n. 10, simpliciter affirmat sufficere licentiam Prælati minoris, per quem Abbatem et quemlibet alium Prælatum intelligit, juxta quam opinionem consequenter dicendum est, in religionibus exemptis non requiri licentiam Provincialis ex vi juris communis. Præcipuum fundamentum sumitur ex c. *Statuimus*, 19, q. 3, ibi, *sine Patris et tectius congregationis permissione*, etc., ex quo imprimis solum sumitur argumentum a contrario, et præterea juxta illam lectionem Prælati solus sine coventu non potest illam licentiam dare. Potest vero eadem sententia probari ex dicto cap. *Non est*, de Regularib., ibi, *sine licentia Abbatum suorum*; nam clare ibi

supponitur cum licentia posse transire; ergo maxime ad æqualem. Verumtamen qui existimant ibi prohiberi transitum sine licentia ad quamcumque arctiorem, respondere possunt illud solum intelligi de transitu ad arctiorem, et, scilicet, cum licentia Abbatis fieri possit, ad aliam vero non arctiorem nullo modo.

4. Quare non videtur hæc sententia positive, ut sic dicam, satis ex jure convinci, quod etiam Navarrus sensit. Existimo tamen sufficiens fundamentum esse, quod non invenitur in jure prohibitum Abbati, quominus possit hanc licentiam dare; atque adeo, eo ipso quod non reservatur, esse concessam, quasi ordinario munere. Assumptum patet, quia in dicto c. *Qui vere*, neque agitur de transitu ad aliam religionem, sed ad ministeria clericorum in Ecclesiis exercenda, quod tunc non permittebatur monachis, nisi jussu Episcoporum; nec negatur monachos esse subjectos Abbatibus, quoad ea quæ pertinent ad eorum jurisdictionem, licet affirmetur debere esse subjectos Episcopis. Ex quo ad summum sequitur, contradicente Episcopo, non posse Abbatem licentiam hanc dare, sicut nec potest localis Prælati exemptus, contradicente Provinciali, illam dare, quia est superior Prælati. Quod autem sit per se necessarium petere et obtinere licentiam ab Episcopo, inde non probatur, quia licet ipse superior sit, nihilominus Abbas habet suam ordinariam jurisdictionem.

5. Altera vero pars, seu illatio, nimirum si hoc non est prohibitum, esse concessum Abbati, probatur primo, quia supra ostensum est jure communi apud illum esse totam monasterii potestatem. Secundo declaratur in hunc modum, quia ad hanc licentiam non tam est necessaria potestas jurisdictionis, quam administrativa bonorum monasterii, et quasi dominativa in personas ejus. Hæc autem potestas est in Prælato, vel solo, regulariter loquendo, vel simul cum conventu, in casibus in jure vel in regula expressis, ut supra ostensum est; ergo talis est potestas ad hanc facultatem concedendam. Major patet, quia ex vi commutationis votorum non est necessaria jurisdictio, cum sit in æquale, juxta receptam doctrinam, vel, licet secundum quosdam necessaria sit, minima sufficit, vel solius confessoris. Ad reliquum autem sufficit ut religio cedat juri quod habet in talem personam, quod potest facere Prælati per potestatem administrativam, quam a religione habet, et eodem modo potest cedere obe-

dientie sibi et suis superioribus debite; ergo nihil aliud necessarium est. Unde existimo antiquos Abbates habuisse hanc potestatem etiam quando clerici non erant, nec propriam jurisdictionem ecclesiasticam habebant. Nunc vero erit in his Prælati hæc potestas, si per propriam regulam vel constitutiones non sit ablata; facile enim id fieri potest, cum jus commune positive non resistat, sed solum non assistat, seu non prohibeat; et eadem ratione existimo posse facile Episcopos in monasteriis sibi subjectis hanc facultatem sibi reservare.

6. *Ad valorem dictæ licentiæ non eget Papa justa causa.* — Explicandum solum superest an sit necessaria justa causa, ut talis facultas, vel valide, vel licite detur. In quo aliter de Summo Pontifice, aliter de inferioribus loquendum est; nam, si Summus Pontifex talem facultatem concedat, etiam sine causa, valida est, quia nullam involvit dispensationem in voto, sed meram commutationem in æquale, quæ, sine causa facta, valida est. Aliunde vero peculiaris obligatio personæ ad talem religionem in particulari, est solum ex humana institutione, quæ pendet ex voluntate Pontificis; ergo si ipse illam auferat, vel licentiam det commutandi illam in aliam, factum tenebit, etiamsi absque causa fiat; nam dispensatio, in jure humano data a supremo principe, etiam sine causa valida est. Dices, illud non tantum esse dispensari in jure, quatenus jus legem significat, sed esse tollere alicui jus suum, prout jus dominium et actionem significat, quia religio habet jus acquisitum et dominium in talem personam, quo privatur per translationem ejus. Quamvis autem hoc jus media institutione humana acquisitum sit, tamen postquam est acquisitum, non videtur posse a Pontifice auferri valide pro sua tantum voluntate sine justa causa, quia non est dominus omnium jurium religionis, sed fidelis dispensator et prudens. Sicut non posset sine causa auferre ab una religione omnia temporalia bona, et conferre alteri, nec factum teneret, quia esset contra justitiam commutativam; ergo a fortiori idem dicendum est de persona, quia non minus habet religio dominium suarum personarum, quam aliorum bonorum, et magis videtur lædi per privationem personarum, quam bonorum.

7. Respondeo, Pontificem esse supremum Prælatum cujuscumque religionis, et ratione hujus supremæ potestatis posse eximere

quemcumque religiosum ab obedientia inferiorum Prælatorum, et sibi reservare, quod factum erit validum, etiamsi absque ulla causa ob solam benevolentiam, vel gratiam talis personæ fiat, et ita potest privare religionem omni jure fruendi, vel utendi tali persona, in quo non facit illi injuriam, quia utitur jure suo. Eodem ergo jure utitur, quando dat facultatem transeundi ad aliam religionem, nam sicut sibi reservare potest, ita etiam potest concedere, ut mediis Prælati alterius religionis promissam obedientiam servet. Denique, quamvis per professionem persona se tradat religioni, et religio acquirat dominium in persona, tamen illud non est (ut ita dicam) principaliter dominium utile religioni, præsertim in temporalibus, sicut est dominium servi, sed est principaliter ordinatum ad spirituale bonum, et ideo illa traditio principaliter censetur fieri supremo Pastori, unde non est simile de aliis bonis temporalibus et dominio eorum.

8. *Eget tamen causa justa, ut licite det licentiam.* — Probat autem recte illa objectio, non posse etiam Pontificem licite dare hanc facultatem sine causa legitima, tum quia nec reservare sibi potest quemcumque religiosum eximendo illum ab obedientia suorum Prælatorum sine rationabili causa, quia illud non esset in ædificationem, sed in destructionem; tum etiam quia illa facultas nonnullum nocuum est propriæ religionis; non debet autem favor uni fieri cum detrimento alterius habentis jus et possessionem rei, sine causa. Tum præterea quia hæc mutationes ex suo genere sunt odiosæ, et parum utiles, ut supra visum est, c. 9, a. n. 2; ergo non recte faceret Pontifex illas permittendo sine legitima causa; nam ad illum maxime spectat procurare ut omnia ordinate fiant. Quæ rationes multo magis probant inferiores Prælatos non posse hanc facultatem dare sine legitima causa; quæ autem illa sit, et an sit eadem respectu omnium, infra dicetur.

9. *Prælati regulares infra Papam quousque valide vel licite concedant transitum ad aliud monasterium ejusdem ordinis.* — De aliis vero inferioribus Prælati, dubium est an, si dent hujusmodi facultatem sine causa legitima, valida sit, quod tractari potest, vel de Prælati exemptis, vel de Episcopis, quoad monasteria ipsis subjecta. De prioribus Prælati dicendum videtur valide posse dare hanc facultatem intra monasteria ejusdem ordinis sibi subjecta, non tamen ad extranea, nisi ex le-

gitima causa. Prior pars non habet proprie locum in religionibus in quibus non fit specialis professio pro uno particulari monasterio, sed absolute pro tota religione; nam in illis clarum est posse Prælatum superiorem mutare ab una domo in aliam, prout judicaverit expedire, et licet aliquando forte excedat vel imprudenter faciat, constat subditum non solum posse, sed etiam debere obedire, quia illa non est mutatio professionis, sed loci tantum. Procedit ergo illa pars in religionibus ubi professio fit determinate ad certum monasterium, in quo dicitur filiatio acquiri, ut solent esse monachales, et in eis interdum fit mutatio tantum localis, ut professus unius domus mittitur ad habitandum in altera, quod quidem, ut recte fiat, non debet sine legitima causa fieri, quia per id derogatur, vel juri religiosi, si absque causa invitatus ad id cogatur, vel monasterii, si ipso invito mittatur. Nihilominus tamen si fiat, factum tenebit, quia illa facultas sufficit, ut ex parte subditi sine peccato id fiat, et similiter ex parte monasterii, tam illius a quo recedit, quam alterius ad quod tendit, quia illa solum est mutatio etiam localis, quæ ad rem præsentem non satis est. Aliquando ergo fit mutatio quodammodo in statu, quia fit quoad determinationem professionis, relinquendo filiationem unius monasterii, et acquirendo in alio, et ad hoc dicimus validam esse licentiam Prælati superioris utrique monasterio, vel certe licentiam proprii Prælati conventualis, et voluntariam admissionem alterius. Ratio est, quia in ordine ad Deum supponitur æqualitas, et in ordine ad ipsam religionem non videtur hoc excedere potestatem administrativam Prælati, quantum ad substantiam ejus, ut sic dicam, licet in modo seu prudentia utendi illa potestate committatur aliquis excessus; quod ita declaratur, quia hic non agimus de præcepto, seu de coactione; sic enim existimo non posse subditum professum in uno monasterio compelli profiteri in alio, quia professio debet esse voluntaria, et obedientiæ votum semper fit juxta regulam et primam professionem, et per se non obligat ad secundam. Intercedere ergo debet voluntas subditi petentis, vel saltem acceptantis facultatem; ergo Prælato voluntarie illam concedente id sufficere, ut incorporatio ex vi illius facta in alio monasterio valida sit, et hoc est illam facultatem esse validam. Probat consequentia, quia Prælati sufficienter consentit nomine monasterii, cum habeat potestatem

administrandi jura ejus, nec per hunc transitum censetur ita notabiliter lædi, ut ob eam causam actio irrita sit, quia tota religio est unum corpus, et ita illa non censetur substantialis mutatio, sed valde accidentalis, in qua totius corporis utilitas seu commodum conservatur.

10. *Observationes duæ pro nunc resolutis.*—Hoc autem intelligimus ex vi juris communis, quo tota potestas confertur Abbati; at vero secundum jura specialia talium religionum (quæ consulenda sunt), sæpe non potest dari talis facultas sine consensu totius monasterii, quando non est transitus ad aetius monasterium. In quo etiam est observandum, quod, licet una religio videatur unius observantiæ et perfectionis, ex vi institutionis, nihilominus in monasteriis vel provinciis ejus potest esse magna inæqualitas, et ideo loquimur de transitu ad æquale monasterium; nam si manifeste sit majoris observantiæ et aetitudinis, tunc res est evidentiore; imo, servata proportionem, in eo habet locum doctrina in præcedenti capite tradita, sicut e contrario, si sit laxius, applicanda erunt potius quæ in sequenti dubio, a n. 13, dicemus.

11. *Ad aliam religionem, invalidam dabunt iidem Prælati licentiam absque justa causa.*—*Resolvitur idem quoad Prælatos non exemptos, id est, Episcopos.*—Altera vero pars est, quando transitus futurus est ad aliam religionem omnino distinctam, et tunc videtur sane non posse Prælatum sine causa legitima dare validam facultatem subdito ad hujusmodi transitum, quia ipse habet potestatem a tota religione, vel a conventu respective; nunquam autem religio habuit animum dandi talem potestatem, quia per illam intendit suam conservationem et ædificationem, non destructionem aut mutilationem; per illam autem facultatem privatur tota religio suo membro, et suo jure sine ulla utilitate, cum supponatur nullam intercedere legitimam causam. Item potestas Prælati regularis non est tanta ut possit alienare rem pretiosam sine utilitate monasterii, vel causa urgente, neque etiam ut possit eximere subditum ab obedientia sua, vel suæ religionis in perpetuum, in quo multum differt a Pontifice, qui potest eximere religiosum ab obedientia totius religionis ejus, et per hoc, vel etiam dando illi facultatem transeundi ad aliam religionem, non eximit eum ab obedientia sua. Atque hæc pars videtur communiter recepta ab Innocentio, Panormitano et aliis supra ci-

tatis, qui ad hanc facultatem seu dispensationem requirunt legitimam causam etiam in Episcopo; et quamvis in particulari non declarent an sit necessaria ad honestatem vel ad valorem actus, satis indicant hoc secundum, tum quia de Pontifice aliter loquuntur, tum etiam quia loquuntur de potestate simpliciter, eamque censent non esse sine causa legitima.

12. *An saltem monialem subditam possit Episcopus mutare ad aliam regulam æqualem.*—Nonnulla tamen dubitatio potest circa hoc esse de Episcopo habente sibi subjecta plura monasteria monialium, verbi gratia, diversarum quidem professionum seu regularum, æqualis tamen perfectionis, an possit concedere facultatem transeundi ab uno ad aliud, sine speciali causa, sed solum ut complaceat tali personæ, vel, esto non possit licite (ut revera non potest nisi aliqua ratio divini obsequii intercedat), factum nihilominus teneat si id faciat; in eo enim videtur esse specialis ratio ut factum teneat, quia est Superior utrique monasterio, et ita potest sibi reservare totum jus, seu subjectionem talis personæ; ergo et illi concedere ut in alio monasterio sub sua obedientia militet, sicut in Pontifice argumentabamur; nam cum proportionem videtur procedere ratio. Nihilominus non videtur hoc Episcopo concedendum, quia videtur actus supremæ potestatis; talis enim mutatio per se est contra jus commune, et ideo dispensatio quæ circa illam fit a quocumque inferiore, sine legitima causa, est nulla; ergo quidquid virtute illius fit est invalidum. Confirmatur, quia alias pejoris conditionis esset monasterium subjectum Episcopo, quam Prælati regulari. Denique nulla est sufficiens ratio cur concedamus Episcopo hanc potestatem, quæ ad ordinarium regimen monasterii necessaria non est, et nullibi invenitur concessa, nec consuetudine recepta. Nec satis est quod ipse non se privet, nec suam sedem, subjectionem talis personæ, quia potestas non est illi data propter ipsum, sed propter monasterium, et ideo non extenditur ad actum de se perniciosum monasterio, et sine causa legitima factum. Tandem vero inquiri hic posset, quæ sit censenda causa legitima, sed hoc explicabimus in sequenti puncto.

An et ex qua facultate liceat transitus ad religionem laxiorem.

13. *Tria certa in hoc puncto.*—Jam ergo vi-

dendum est de transitu ad laxiorem religionem, de quo primum est certum, etiam jure communi ecclesiastico non esse licitum, sine dispensatione legitima. Patet, quia de se est contra votum, et contra pactum cum religione initum, ut ex supradictis constat, et nullum est jus quod talem licentiam præbeat, ideoque, quantumvis rationabilis causa intercedere videatur, nunquam id licet propria auctoritate, quia commutatio voti in minus, præter causam, requirit potestatem, ut supra, tract. 6, de Voto, visum est; et ita hic sentit D. Thomas, dicta q. 189, quem omnes sequuntur. Secundo, est certum ex legitima dispensatione hunc transitum esse licitum, quia jus commune illi non repugnat, nec potest, quia ipsamet dispensatio derogat juri communi, et prævalet contra illum, si legitima sit, alias in ipsismet terminis involveretur repugnantia. Tertio, est certum hanc dispensationem, a quocumque detur, requirere causam rationabilem ut licite detur. Hoc a fortiori patet ex dictis de transitu ad æqualem, de quo hæcenus, et patebit amplius ex dicendis.

14. *Papæ licentia ad laxiorem religionem absque causa non valet.*—*Videri tamen validam professionem, si de facto fiat.*—Difficultas vero est primum, an hæc facultas data a Summo Pontifice sine causa rationabili valida sit; Glossa enim, in c. *Cum singula*, de Præbend., in 6, sentit de licentia Papæ posse hunc transitum fieri sine causa, quamvis secus sit in inferioribus Prælatibus; sed, ut recte dixit Panormitanus, in dicto c. *Non est*, de Regul., hoc ad summum est verum quoad forum Ecclesiæ, non quoad Deum; quod significavit similis Glossa in cap. *Non est*, verb. *Adimplere*, de Voto. Dico ergo facultatem Papæ sine causa datam non esse ita validam, ut religiosus possit tuto conscientia in virtute illius transire ad laxiorem religionem; ita sentit Navarrus, dict. Comment. 4, n. 10, et probatur, quia illa est commutatio voti de meliori bono in minus bonum; sed talis commutatio, sine causa legitima, est iniqua contra jus divinum et naturale; ergo licentia ad talem commutationem faciendam non potest esse valida. Sed quæri ulterius potest, an professio tunc facta in laxiori religione, etiamsi male fiat, nihilominus valida sit; nam hæc duo simul esse non repugnat, quando nullum intercedit decretum irritans; in præsentem autem nullum esse videtur. Imo Pontifex ipse, qui est superior omnia decreta, assistit illi professioni per talem dispensationem, et illam acceptat per

monasterium, seu monasterium in virtute ejus; ergo cum ibi intercedat voluntaria traditio, et Ecclesiæ acceptatio, erit valida professio. Neque obstare potest jus prioris monasterii, quia Pontifex illi cessit, quantum ad hanc partem, valide facere potuit, juxta superius dicta.

15. *Oppositum verius probatur, tum quoad vota Deo facta.*—*Tum quoad traditionem factam religioni laxiori.*—Respondeo nihilominus probabilius videri illam professionem ipso facto irritam esse, non tam humano, quam divino jure naturali. Probatur, quia si vota, in professione emissa, sunt invalida, et obligationem non inducunt, nec professio valida esse potest, quia substantia ejus principaliter in votis consistit; sed vota illa sunt invalida et nulla, et non obligant; ergo etiam professio est nulla. Minor probatur, quia votum secundum, factum contra primum melius, est nullum, quia est de re iniqua; est autem hujusmodi posterius votum, sive quis explicite voveat non servare quod Deo promisit, sive voveat facere aliquid repugnans priori obligationi; ut si monialis, quæ vovit clausuram, voveat visitare externam ecclesiam: talia autem sunt vota in laxiori professione facta, quod maxime cerni potest in voto paupertatis et obedientiæ, nam in obligatione castitatis quædam æqualitas est in omnibus. Materia autem paupertatis strictior est in una religione quam in alia; qui ergo vovet paupertatem laxiorem, vel intendit deobligari a priori stricta paupertate, et sic vovet contra perfectius votum; vel intendit servare nihilominus priorem paupertatem, et hoc repugnat secundæ professioni. Multo autem evidentiore cernitur hæc repugnantia in voto obedientiæ. Tum quia ad illud reducitur tota observantia asperitatum regulæ, ad quam vel obligatur religiosus, vel saltem potest obligari per hujusmodi votum; tum etiam quia promittit obedientiam diversis Prælatibus, et *nemo potest duobus dominis servire*. Prior autem obedientia erat perfectior, ut supponitur: unde, licet in paupertate esset æqualitas, imo, licet in materia ejus excederet secunda religio, illa repugnantia in voto obedientiæ sufficeret ad annullandam posteriorem professionem, quia supponimus priorem religionem, licet excedatur in paupertate, esse simpliciter perfectiorem, quod esse non potest, nisi propter excessum in materia voti obedientiæ, ut explicatum est. Præcipuum enim votum in professione religiosa est obedientiæ, et ideo si illud repugnat me-